

LỜI BÌNH VỀ BÀI THƠ QUÊ TÔI

NGUYỄN CẨM THY viết bài cảm nhận về bài thơ QUÊ TÔI
của VIỆT THAO - ĐÀO ĐỨC CHƯƠNG

Thật khó có một khái niệm rõ ràng cho hai tiếng "quê hương". Bởi quê hương trong lòng mỗi người mỗi khác. Chính vì vậy, "quê hương" đã trở thành một đề tài sâu rộng, mệnh mang, gọi lên nhiều cung bậc, đa tầng cảm xúc trong lĩnh vực sáng tác thơ ca, hội họa. Đối với mỗi người, quê hương là cả ký ức, linh hồn, thương nhớ, thậm chí là không thể rời xa. Thứ tình cảm kỳ diệu ấy đã nuôi dưỡng biết bao tâm hồn của những con người tài hoa, thủy chung và khiêm hạ... Và trong đó, tác giả Đào Đức Chương là một người con ưu tú điển hình của dòng tộc trải qua nhiều đời tận tụy cho giang sơn, và ông đã kế thừa dòng máu yêu quê hương thiết tha, sâu nặng. Ông đã viết cho đời rất nhiều bài thơ và trong đó bài "Quê Tôi" là một điển hình tiêu biểu cho tình yêu quê hương xứ sở của mình.

Bằng ngòi bút tài hoa của mình, ông đã vẽ nên bức tranh quê hương thanh bình, sống động, nên thơ và gần gũi với những câu chữ sáng đẹp, thuần khiết của lòng. Mở đầu bài thơ "Quê Tôi" là hình ảnh thật chi tiết nói đến vị trí của làng quê tác giả nằm bên đường quốc lộ, với đường đất rộng thênh thang, con mương nhỏ, cống xây...là những đặc điểm giản dị, thường có mặt ở những vùng quê nhỏ. Dẫu làng quê có bình dị, đơn sơ nhưng nó luôn là niềm tự hào trong lòng mỗi người con đã được sinh ra và lớn lên nơi ấy. Trong 4 câu thơ mở đầu ta đã thấy được tấm lòng yêu quê hương và tự hào sâu sắc:

*Quê tôi đây – nằm bên đường Quốc lộ,
Rẽ vào đây – đường đất rộng thênh thang.
Con mương nhỏ, cống xây, chiều nắng đỏ,
Tiếp cửa làng cao vút đứng hiên ngang.*

Và đến những khổ thơ tiếp theo là những hình ảnh của quê hương tác giả, gắn liền với những kỷ niệm tuổi thơ, những kỉ niệm đầu đời mà đã đi sâu vào trong tâm thức mà suốt đời người ta chẳng thể quên đi được. Từ hình ảnh của mái trường, sân đình, hàng me, đến cánh đồng vàng với vùng đồng rực sáng trên từng mái lá sau những hàng tre:

*"Quê tôi đây – trường xưa thay mái ngói,
Sân đình vui, muôn thửa bóng hàng me.
Cánh đồng trải sau làng vùng đồng rọi,
Xóm làng quen ấp ủ những bờ tre."*

Nhà thơ đã dùng ngòi bút của mình phác họa lên bức tranh làng quê nơi quê hương của tác giả với những hình ảnh vô cùng giản dị và thân thương. Và ở khổ thơ tiếp theo đã cho ta thấy vẻ đẹp của bốn mùa. Mùa xuân quê hương bỗng xanh lên màu lá, mùa hè vui tươi với tiếng chim ríu rít, tiết trời thu vàng với vườn cây trái và đông sắt se bởi cái bắc lạnh lùng. Còn tài hoa nào hơn thế, bốn câu thơ đã tả hết vẻ đẹp bốn mùa:

*"Vườn sây trái vào thu vàng óng ả,
Tiếng chim reo trong vắt buổi trưa hè.
Xuân nhẹ nắng sáng màu xanh cho lá,
Trời sang đông gió bắc lạnh da se."*

Và hình ảnh quê hương còn hiện về trong tâm hồn tác giả qua từng hình ảnh mộc mạc, thanh bình như vầng trăng, ngọn lửa, giọt sương, thảm cỏ.

*"Vươn tay vẫy chào trăng đêm ẻo lả,
Lơng lạnh sương, cài thảm cỏ bình minh.
Chiều xuống chậm bước đũa theo sóng mạ,
Bếp lều tranh nằm nhả khói thanh bình."*

Quê hương không chỉ hiện ra trong kí ức của tác giả những hình ảnh, sắc màu mà với một người có tâm hồn nhạy cảm thì những âm thanh quen thuộc của quê nhà cũng được khắc sâu. Ở đây, ta sẽ nghe thấy tiếng gà giục vang mỗi sớm mai, làng trên xóm dưới hối hả với vụ mùa tất bật. Đó là tiếng rộn ràng, tiếng vui tươi mỗi sáng. Và nhịp thơ như được chậm lại khi ánh chiều buông. Hình ảnh từng bước thong dong của chân bò và gánh lúa vàng nặng trĩu...

*"Mùa lúa chín tiếng gà vang hồi hả,
Giục làng trên xóm dưới kéo ra đồng.
Mặt trời lặn, bước chân bò thong thả,
Theo lúa vàng trĩu gánh trở về thôn."*

Và khi đồng vàng trĩu hạt, lúa chín về thôn, tác giả đã vẽ nên bức tranh ngày mùa rộn ràng, hối hả với niềm hân hoan phấn khởi vui mừng sau vụ mùa no ấm, yên bình:

*"Những đồng rạ chắt đây như dây núi,
Đền đuốc lên, đập lúa rộn ngoài sân.
Đêm thôn xóm vui hơn ngày mở hội,
Mìng được mùa, chè xôi nước quen thân."*

Những đứa trẻ ngày xưa lớn dần theo mỗi cái Tết quê thành bao chàng trai cô gái. Và từng nhịp chày, từng câu hát tình quê giữa đêm trăng mờ tỏ đã kết tóc xe duyên cho bao đôi lứa.

*"Rời năm mới, pháo giao thừa, nôi bánh tét,
Lễ xuất hành, cây nêu Tết... Quê tôi.
Và trăng sáng hát hò quên gạo trắng,
Cảm nhịp chày, trai gái hẹn thành đôi."*

Ai cũng có những miền kỉ niệm về quê hương. Ở đó khoáng trời thanh bình, ngan ngát mùi đồng rom, khói bếp. Mà thỉnh thoảng người ta lại ngoái nhìn kí ức, và bằng cách này hoặc cách khác, người ta tìm lại những tiềm thức lòng mình sau lớp bụi thời gian. Người ta nhắc lại những hình ảnh thân thương và giản dị như nhắc lại tuổi đời hoa mộng, với bao khát vọng đầu đời. Những ngọt ngào của quê cha đất mẹ đã nuôi lớn, hun đúc biết bao trái tim đêm ngày rạo rức, rộn ràng, thồn thức hẹn hứa những ngày mai. Và tác giả ĐĐC của chúng ta cũng như thế. Thật bùi ngùi và xúc động khi đọc đến những dòng thơ tự sự, là nỗi lòng của một người con sinh ra và lớn lên trên mảnh đất quê nghèo mà chan chứa tình thương.

*Tôi lớn lên trong vườn khoai ruộng thóc,
Đọt rau bùi, trái chín ngọt tình thương...
Nhờ hai buổi trường làng, tôi biết đọc,
Luyện tay mềm, tôi viết chữ "Quê Hương.*

*Tôi nhớ mãi con mương làng câu cắm,
Những đêm mưa đơm đẹp ở sau nhà.
Mùa keo chín tu hú về rộn lấm,
Đất viên tròn làm đạn bắn chim sa...*

*Quê thương quá! Không bao giờ quên được,
Khắc vào hồn, ngàn nét nhớ thân yêu.
Ghế học trò, không dám nói ra nhiều,
Nhưng đã thoáng ước mơ lời hứa hẹn.*

Quê hương là nơi chôn nhau cắt rốn, là cái nôi nuôi dưỡng và che chở cho người ta khôn lớn, trưởng thành. Vì thế, tình yêu đối với quê hương là một thứ tình cảm tự nhiên, đẹp đẽ và thiêng liêng trong trái tim của mỗi con người. Và bài thơ QUÊ TÔI của ĐĐC đã phác họa từng nét miền quê của tác giả nói riêng và bức tranh làng mạc, nông thôn Việt Nam nói chung. Ở đó chứa đựng những giá trị văn hóa, phong tục tập quán, đời sống hàng ngày và những mạch cảm của hồn quê dân tộc.

Bài thơ Quê Tôi của tác giả ĐĐC đã góp phần làm nên những giá trị tươi đẹp về tình yêu quê hương đất nước trong lĩnh vực thơ ca. Đồng thời đã lưu giữ được những bản sắc văn hóa Việt Nam. Tin rằng, qua từng thời kì, từng thế hệ tiếp nối sẽ cảm nhận được thứ tình cảm vô giá, đáng quý và rất đổi chân thành ấy.

Thật cảm kích tấm lòng của một người xa quê luôn bồi hồi thồn thức với từng hơi thở của quê hương. Bởi lẽ, chính mảnh đất quê nghèo thân thương ấy đã nuôi dưỡng, hun đúc một hồn thơ dào dạt, một ngòi bút tài hoa, một người con ưu tú với tấm lòng chung thủy và nghĩa nhân...

Bạc Liêu, ngày 2 tháng 7 năm 2023

NGUYỄN CẨM THY.

(Được biết nhà thơ Việt Thao Đào Đức Chương:

Sinh năm 1937, nguyên quán Vinh Thạnh, Phước Lộc, Tuy Phước, Bình Định. Trước tháng 4 -1975, ông là Giáo sư dạy môn Việt văn và làm Giám học tại Trường Trung Học Công lập Đệ Nhị cấp Đào Duy Từ tại An Nhơn, Bình Định.

Sau năm 1975, Ông định cư tại Hoa Kỳ. Ông không chỉ là một nhà giáo ưu tú mà còn là nhà thơ, nhà văn với nhiều tác phẩm nổi tiếng trên thi đàn vào những năm 60, 70 của thế kỉ XX, như: Mối tình đầu, Quê tôi, Ngõ ngang, Dĩ vãng, Chiều hết rồi... Ngoài ra, ông còn là một ngòi bút uyên bác trong lĩnh vực khảo cứu, biên soạn về những thắng địa của Quê hương Bình Định. Mặc dù, hiện nay, tuổi đã cao nhưng Thầy vẫn luôn hăng say và cần mẫn với công việc viết biên khảo của mình. Và mỗi một công trình khảo cứu của Thầy đều góp một phần to lớn trong việc gìn giữ, lưu truyền Văn hóa Việt.)